

מצוה רמח היא שהורנו בדיני נחלות. והוא אמרו יתעלה איש כי ימות ובן אין לו, ומכלל דין זה בלא ספק היות הבכור יורש פי שנים שזה משפט ממשפטי הירושות. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בח' וט' מבתרא. (פינחס, ב"א פרקים בנחלות):

ודע כי מה שאמרנו שנתבארו משפטם במקום פלוני, אין כונתנו בזה שזה הפרק או המסכת ההיא תכלול כל משפטי המצוה ההיא עד שלא תמלט מהם שאלה אבל אזכור מקום אשר בו עיקר דין המצוה ההיא ורוב משפטיה ואולם יהיו שאלות רבות למשפטי המצוה ההיא מפוזרות במקומות רבים מהתלמוד ולא אזכור מקומם עתה. וכשתסתכל כל אלו המצות שקדם זכרם עתה שתמצא מהם מצות שהם חובה על הצבור לא כל איש ואיש כמו בנין בית הבחירה והקמת מלך והכרתת זרעו של עמלק. ומהם מצות שהם חובה לאיש אחד אם עשה פעולה פלונית או שימצאהו ענין כגון קרבן שוגג ומזיד ופעמים יעמוד אחד מן האנשים כל ימי חייו ולא יעשה הפעולה ההיא ולא ימצאהו הענין ההוא ומאלו המצות גם כן דינן כמו שבארנו כמו עבד עברי ודין אמה העבריה ועבד כנעני ושומר חנם ושואל וזולתם ממה שקדם זכרם, יתכן שיעמוד אחד מן האנשים כל ימי חייו ולא ישפט בזה ולא תתחייב לו המצוה ההיא. ומהם גם כן מצוה אינה נוהגת אלא בהיות הבית קיים, כגון חגיגה וראיה ומצות הקהל וכבר זכרנום אחת אחת, ומהם גם כן אינה נוהגת אלא למי שיש לו נחלות, כגון מעשרות ותרומות ומתנות כהונה וחוקי העניים, כלקט שכחה ופאה ועוללות, ופעמים לא יהיו לו אותם הקנינים ולא יתחייב בהם, ויעמוד האיש כל ימי חייו ולא יתחייב במצוה מהמצות שהן מזה המין, ואין הצדקה מכלל הזה, כי הצדקה מחוייבת אפילו לעני המתפרנס ממנה כמו שבארנו. ומהם מצות מתחייבות בהכרח בכל זמן בכל מקום ובאיזה ענין שיהיה, כגון ציצית ותפלין ושמירת שבת. ונקראו המצות שהן מזה המין מצות הכרחיות מפני שהם מתחייבות לכל איש שהגיע לפרקו מישראל בהכרח בכל זמן ובכל מקום ובכל ענין וכשתסתכל באלו הרמ"ח מצות עשה תמצא המצות ההכרחיות ששים מהם, ובתנאי שיהיה האיש שאמרנו שחייב באלו הששים מצות הכרחיות שיהיה ענינו כענין שרוב בני אדם בו, והוא שיהיה עומד בבית במדינה ויאכל המאכלים הידועים למין האדם, רוצה לומר הלחם והבשר ויעשה סחורה עם בני אדם וישא אשה ויוליד בנים. ואלו הששים מצות הם לפי הסדר אשר סדרנו אותם במניננו זה:

מצוה הראשונה והשנית והשלישית והרביעית והחמישית והששית והשביעית והשמינית והתשיעית, והעשירית אין הנשים חייבות בה. והאחת עשרה ולא תתחייב לנשים, והשתים עשרה ולא תתחייב לנשים, והשלש עשרה ולא תתחייב לנשים גם כן, והארבע עשרה ולא תתחייב לנשים גם כן. והחמש עשרה, והשש עשרה ואין הנשים חייבות בה. והתשע עשרה, והשש עשרים מיוחדת בזכרי הכהנים, ול"ב ונ"ד וע"ג וצ"ד [וקמ"א] וקמ"ג וקמ"ז וקמ"ט וקנ"ב וקנ"ד וקנ"ה וקנ"ו וקנ"ז וקנ"ח וקנ"ט וקס"א ואין הנשים חייבות בה, וקס"ב וקס"ג וקס"ד וקס"ה וקס"ו וקס"ז, וקס"ח ואין הנשים חייבות בה, וקס"ט ואין הנשים חייבות בה, וק"ע ואין הנשים חייבות בה, וקע"ב וקע"ה וקפ"ד וקצ"ה וקצ"ז ור"ו ור"ז ור"ח ור"ט ור"י ורי"א, ורי"ב ואין

הנשים חייבות בה, [ורי"ג ואין הנשים חייבות בה, ורי"ד ואין הנשים חייבות בה, ורט"ו ואין הנשים חייבות בה, ורל"א]: הנה התבאר לך כי מאלו הששים מצות הכרחיות יש בהן שש וארבעים מצות שהנשים חייבות בהן גם כן, וי"ד שאין הנשים חייבות בהן. ויהיה הסימן באלו הששים מצות הכרחיות ששים המה מלכות, ויהיה הסימן בנפול הי"ד מן הנשים כי אזלת י"ד, או יהיה הסימן המ"ו מצות לנשים גם את בד"ם בריתך שלחתי אסריך, כלומר שמספר בדם הוא חובה עליהן, והם הברית המחוייב לנשים בהכרח, וזה מה שרצינו לרמוז אותו במצות עשה במספרם:

נשלמו מצות עשה